Ημέρα μνήμης του Ολοκαυτώματος
27 Ιανουαρίου

Τόποι Μνήμης

Μαρία Φραγκουλάκη
Ο.Ι.Ε.Ε
2021

ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ

27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

Διεθνής ημέρα μνήμης για τα θύματα του Ολοκαυτώματος.

Με ομόφωνη απόφαση της Βουλής των Ελλήνων τον Ιανουάριο 2004 καθιερώθηκε η «Ημέρα Μνήμης των Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος»

- Η ημερομηνία επιλέχθηκε επειδή στις 27 Ιανουαρίου 1945 τα προελαύνοντα σοβιετικά στρατεύματα απελευθέρωσαν το ναζιστικό στρατόπεδο Άουσβιτς.
- **Ολοκαύτωμα**: προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «ολόκαυστον», σημαίνει «πλήρως καμμένη προσφορά σε θυσία». Η λέξη χρησιμοποιήθηκε για να ορίσει την εβραϊκή γενοκτονία πρώτη φορά σε μια τηλεοπτική σειρά στις ΗΠΑ με τίτλο Holocaust (1978).
- **Shoah** = Σοά, η εβραϊκή λέξη για τη γενοκτονία, σημαίνει καταστροφή, αφανισμός

Τόποι μνήμης

Η διδακτική πρόταση:

- απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες της τρίτης γυμνασίου και των τριών τάξεων του Λυκείου στο πλαίσιο του αφιερώματος στην Ημέρα Μνήμης,

- για την ανάπτυξή της έχει ληφθεί υπ΄όψιν ότι το Ολοκαύτωμα προσεγγίζεται με τρόπο αποσπασματικό στη σχολική ιστορική αφήγηση, που δεν επιτρέπει τη σύνδεση με την εθνική και τοπική ιστορία ενώ η φράση ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΒΡΑΙΟΙ προκαλεί αμηχανία και έκπληξη στους μαθητές, καθώς προσκρούει σε άγνοια για την οποία δεν έχουν ευθύνη,

- επιχειρεί να αναδείξει το ζήτημα της διαχείρισης της μνήμης στο δημόσιο χώρο, καθώς και την προσβολή της.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση :

- να συνδέσουν το Ολοκαύτωμα με την ελληνική εθνική ιστορία
- να κατανοήσουν το ιδεολογικό υπόβαθρο του ναζισμού, τον ρατσισμό και τον αντισημιτισμό
- να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη σεβασμού και αποδοχής, χωρίς διακρίσεις
- να ευαισθητοποιηθούν ως προς τη διαχείριση των μνημείων και της μνήμης στο δημόσιο χώρο

Διάρκεια, τρόπος και μέσα

Απαιτούμενος χρόνος, δυο συνεχόμενες διδακτικές ώρες.

Επιδιώκεται η ενεργός συμμετοχή των μαθητών και των μαθητριών, για το λόγο αυτό προτείνεται η εφαρμογή της διδακτικής πρότασης σε τμήμα. Ιδανικά στο εργαστήριο πληροφορικής, ώστε να υπάρχει πρόσβαση στο διαδίκτυο.

Διαφορετικά, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να διαμοιράσει το υλικό σε έντυπη μορφή.

Ο/Η εκπαιδευτικός καθοδηγεί και συντονίζει.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες εργάζονται σε ομάδες για την άντληση υλικού, παρουσιάζουν και συζητούν στην ολομέλεια.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΜΝΗΜΕΙΑ

-Προβάλλονται εικόνες μνημείων με σύντομο υπομνηματισμό, όπου χρειάζεται.

-Οι μαθητές και οι μαθήτριες, σε ολομέλεια, παρατηρούν και καταγράφουν τις πληροφορίες που αντλούν (τόπος, χρονολογία, γεγονός).

Επιδιωκόμενοι στόχοι:

-η προσέλκυση ενδιαφέροντος με το στοιχείο της «έκπληξης»

-η ενεργός συμμετοχή.

Θεσσαλονίκη Μνημείο Ολοκαυτώματος

Καβάλα

ΣΤ
ΝΗΜΗ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ
ΤΗΣ ΚΟΝ ΤΗΝΗΣ
ΤΟ 1943
ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ
ΟΥΣ

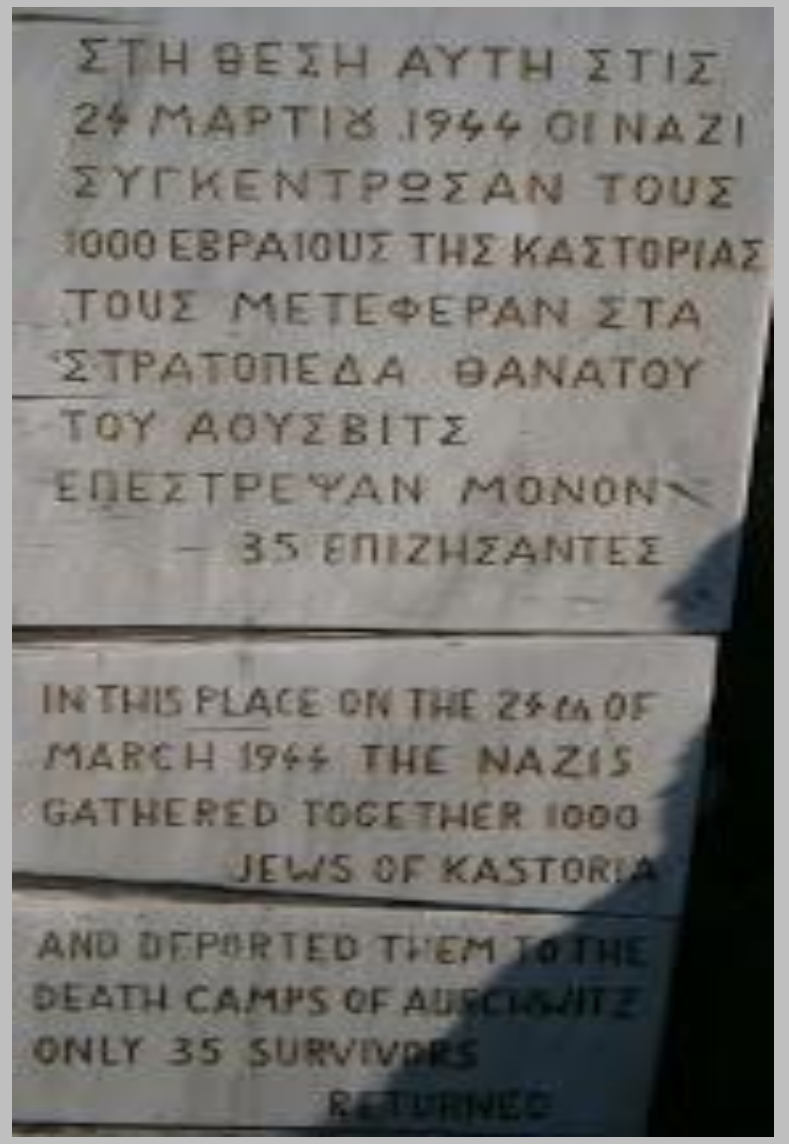
ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΑΥΤΗ ΣΤΙΣ
24 ΜΑΡΤΙΟ 1944 ΟΙ ΝΑΖΙ
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΑΝ ΤΟΥΣ
1000 ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΥΣ ΜΕΤΕΦΕΡΑΝ ΣΤΑ
ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ ΘΑΝΑΤΟΥ
ΤΟΥ ΑΟΥΣΒΙΤΣ
ΕΠΕΣΤΡΕΨΑΝ ΜΟΝΟΝ
35 ΕΠΙΖΗΣΑΝΤΕΣ
IN THIS PLACE ON THE 24TH OF
MARCH 1944 THE NAZIS
GATHERED TOGETHER 1000
JEWS OF KASTORIA
AND DEPORTED THEM TO THE
DEATH CAMPS OF AUSCHWITZ
ONLY 35 SURVIVORS
RETURNED

Άρτα, Μνημείο Εβραίων Μαρτύρων

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΩΝ 1850 ΕΒΡΑΙΩΝ
ΣΥΜΠΟΛΙΤΩΝ ΜΑΣ ΠΟΥ ΣΥΝΕΛΗΦΘΗΣΑΝ
ΣΤΙΣ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1944 ΚΑΙ ΕΞΟΝΤΩΘΗΚΑΝ
ΣΤΑ ΝΑΖΙΣΤΙΚΑ ΣΤΡ/ΔΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΣ
Ο ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ

ΜΗ ΞΕΧΑΣΕΙΣ ΠΟΤΕ
ΣΤΗΝ ΑΙΩΝΙΑ ΜΝΗΜΗ
ΤΩΝ 1604
ΕΒΡΑΙΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ
ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΩ
ΠΟΥ ΕΞΟΝΤΩΘΗΚΑΝ
ΣΤΑ ΝΑΖΙΣΤΙΚΑ
ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ ΘΑΝΑΤΟΥ
22 ΙΟΥΛΙΟΥ 1944

NUNKA TE OLVIDES
A LA MEMORIA
ETERNA
DI LOS 1604
MARTIRES DJUDIOS
DI RHODES Y DI KOS
EXTERMINADOS
EN LOS CAMPOS DE
CONSENTRASION NAZIS
22 DI JULIO 1944

Ρόδος

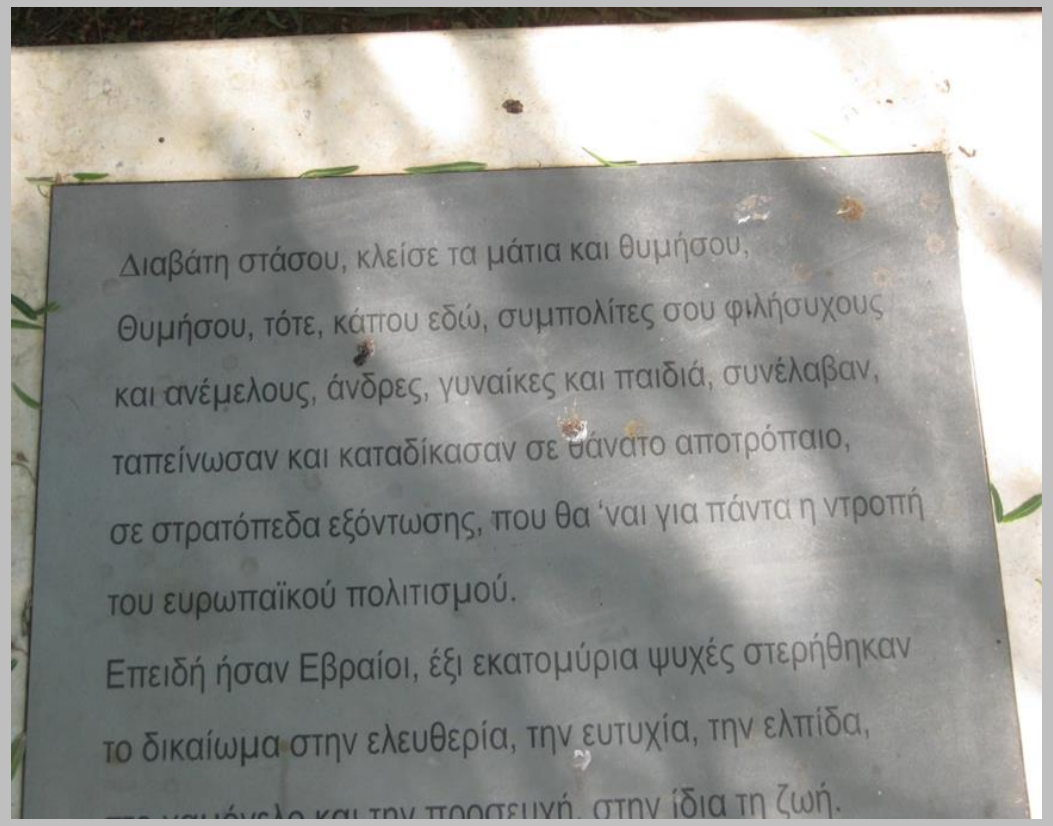

Αθήνα, Μνημείο Ολοκαυτώματος

Δράμα, Μνημείο Εβραίων μαρτύρων

Λάρισα

ΕΝΟΤΗΤΑ 2:ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΒΗΜΑΤΑ

Α. Παρουσίαση των στοιχείων που έχουν εντοπίσει οι μαθητές και οι μαθήτριες: (ονόματα ελληνικών πόλεων, χρονολογίες(1943, 1944),Ολοκαύτωμα, Γερμανοί, Ναζί, στρατόπεδα).

Β. Ανάκληση προϋπάρχουσας σχετικής γνώσης, καταιγισμός ιδεών

Γ. Αναζήτηση, εμπλουτισμός γνώσης: εργασία σε ομάδες

Κάθε ομάδα κρατάει σημειώσεις για το θέμα που της έχει ανατεθεί

- **Ομάδα πρώτη:** http://www.hellenichistory.gr/ σύνδεση με την ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού,μενού «Η Ελλάδα του Μεσοπολέμου και του Β΄Παγκοσμίου Πολέμου», η ενότητα « Η εποχή του Β΄Παγκοσμίου πολέμου».

Ενδεικτικά:

- Διάρκεια δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, εμπλεκόμενοι
- Η « νέα τάξη»
- Η Ελλάδα στον πόλεμο, τριπλή κατοχή

- **Ομάδα δεύτερη**: http://foundation.parliament.gr

  σύνδεση με την ιστοσελίδα του Ιδρύματος για τον κοινοβουλευτισμό, επιλογή από τα εκπαιδευτικά προγράμματα, Οι εχθροί της δημοκρατίας, ο Ναζισμός

- **Ενδεικτικά**

-Προέλευση του όρου

- Η ιδεολογία περί καθαρότητας

➢**Ομάδα τρίτη:** https://encyclopedia.ushmm.org/

σύνδεση με την ιστοσελίδα του United States Holocaust Memorial Museum, επιλογή της ελληνικής γλώσσας και αναζήτηση: «Αντισημιτισμός».

Ενδεικτικά:

- Περιεχόμενο του όρου
- Μορφές αντισημιτισμού στη ναζιστική Γερμανία

➢**Ομάδα τέταρτη:** https://encyclopedia.ushmm.org/

σύνδεση με την ιστοσελίδα του United States Holocaust Memorial Museum, επιλογή της ελληνικής γλώσσας και αναζήτηση: «Εισαγωγή στο Ολοκαύτωμα».

Ενδεικτικά:

-Προέλευση και περιεχόμενο του όρου

-Άλλες πληθυσμιακές ομάδες που στοχοποιούνται

-Τρόποι εφαρμογής του ναζιστικού σχεδίου

Δ. Συζήτηση στην ολομέλεια

Με βάση τα στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί από τις ομάδες προσεγγίζονται οι όροι

- Ναζισμός
- αντισημιτισμός
- Ολοκαύτωμα

και εντάσσονται στο ιστορικό τους πλαίσιο

Για την προώθηση της συζήτησης προβάλλονται:

- ένα βίντεο (διάρκειας 1΄και 34΄΄) από τη συλλογή εκπαιδευτικού υλικού του Yad Yashem, με τίτλο «Η άνοδος των Ναζί στην εξουσία» :

https://youtu.be/rUGVXd-uIg8

➢ **τα βασικά σημεία των <u>νόμων της Νυρεμβέργης</u>(15 Σεπτεμβρίου 1935)**

- Η "συντήρηση της καθαρότητος του γερμανικού αίματος" αποτελεί βασικό τμήμα της εθνικοσοσιαλιστικής ιδεολογίας.
- -Ο νόμος απαγορεύει γάμους μεταξύ Εβραίων και μη Εβραίων. Απαγορεύονται οι σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ Εβραίων και μη Εβραίων, οι οποίες από εδώ και εμπρός τιμωρούνται με φυλακή.
- -Αποφασίζεται νέα σημαία της Γερμανίας. Τα χρώματα της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης αντικαθίστανται με τα παλιά χρώματα της αυτοκρατορίας (μαύρο, λευκό, κόκκινο). **Συγχρόνως κηρύσσεται η σημαία με την σβάστικα νέα εθνική σημαία.**
- -**Απαγορεύεται Εβραίος να σηκώσει τη νέα γερμανική σημαία**. Αντίθετα επιτρέπεται να χρησιμοποιούν τα δικά τους σύμβολα.
- -**Μόνο άτομα με γερμανικό ή συγγενές αίμα έχουν το δικαίωμα να κατέχουν τη γερμανική υπηκοότητα**. **Ο νόμος ορίζει ποιος υπολογίζεται Εβραίος**, ποιος είναι μισός Εβραίος και ποιος κατά το ένα τέταρτο. **Οι Γερμανοεβραίοι χάνουν την ιδιότητα του Γερμανού πολίτη**

- **Απόσπασμα πρωτοκόλλου από την Διάσκεψη Βάνζεε, 20 Ιανουαρίου 1942, «Τελική λύση», η μεθόδευση της εξόντωσης του συνόλου των Εβραίων της Ευρώπης.**

« … Η τελική λύση του εβραϊκού ζητήματος στην Ευρώπη αφορά περίπου έντεκα εκατομμύρια άτομα, τα οποία κατανέμονται ως εξής 5…) » (απόσπασμα πρωτοκόλλου αρ.5):

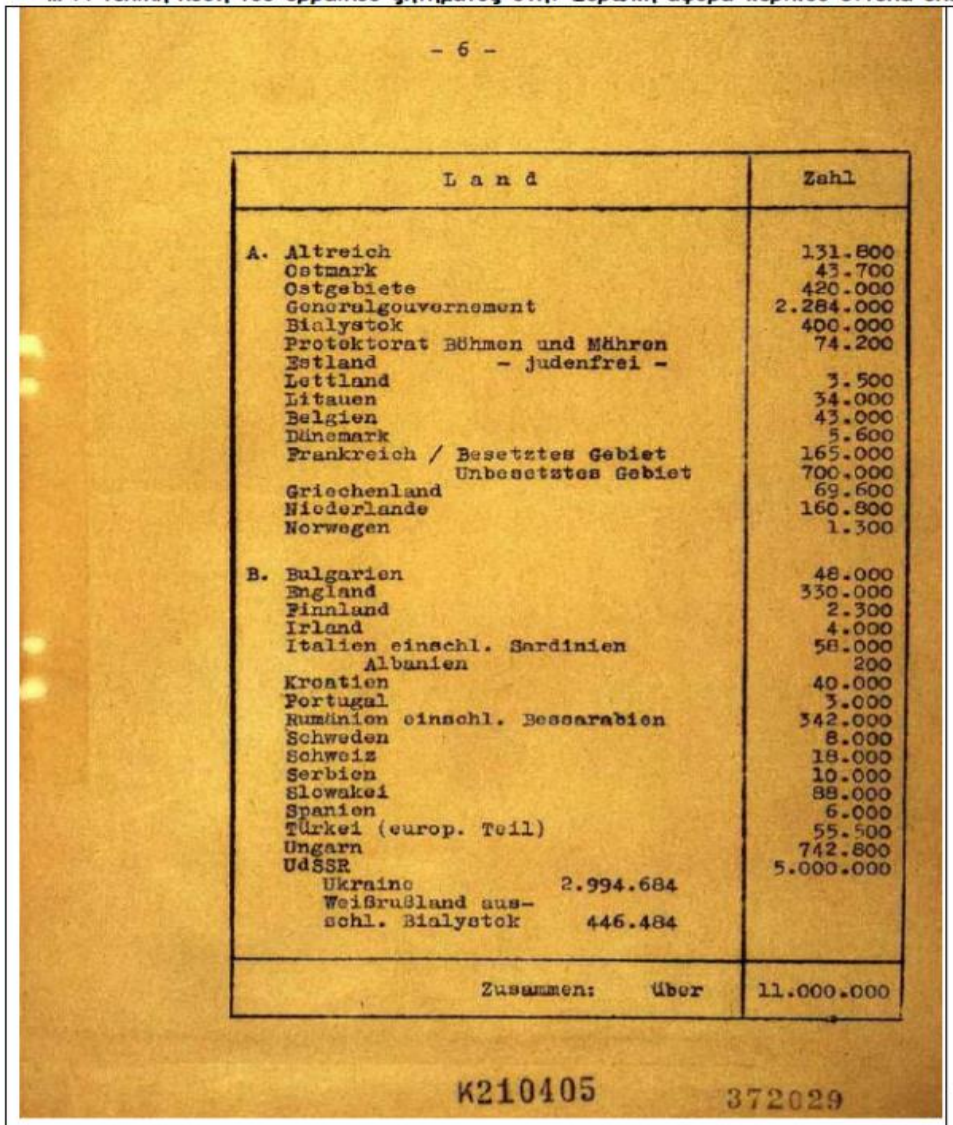

- 6 -

Land	Zahl
A. Altreich	131.800
Ostmark	43.700
Ostgebiete	420.000
Generalgouvernement	2.284.000
Bialystok	400.000
Protektorat Böhmen und Mähren	74.200
Estland - judenfrei -	
Lettland	3.500
Litauen	34.000
Belgien	43.000
Dänemark	5.600
Frankreich / Besetztes Gebiet	165.000
Unbesetztes Gebiet	700.000
Griechenland	69.600
Niederlande	160.800
Norwegen	1.300
B. Bulgarien	48.000
England	330.000
Finnland	2.300
Irland	4.000
Italien einschl. Sardinien	58.000
Albanien	200
Kroatien	40.000
Portugal	3.000
Rumänien einschl. Bessarabien	342.000
Schweden	8.000
Schweiz	18.000
Serbien	10.000
Slowakei	88.000
Spanien	6.000
Türkei (europ. Teil)	55.500
Ungarn	742.800
UdSSR	5.000.000
Ukraine 2.994.684	
Weißrußland ausschl. Bialystok 446.484	
Zusammen: über	11.000.000

K210405 372029

Χώρα	Αριθμός
Α. Παλαιό Ράιχ	131.800
Προσαρτημένη Αυστρία [*Ostmark*]	43.700
Ανατολικές περιοχές	420.000
Γενική Διοίκηση [πρώην πολωνικά εδάφη]	2.284.000
Bialystok	400.000
Προτεκτοράτο Βοημίας και Μοραβίας	74.200
Εσθονία - δεν υπάρχουν πλέον Εβραίοι -	
Λετονία	
Λιθουανία	3.500
Βέλγιο	34.000
Δανία	43.000
Γαλλία/ κατεχόμενη περιοχή	5.600
μη κατεχόμενη περιοχή	165.000
Ελλάδα	700.000
Ολλανδία	69.600
Νορβηγία	160.800
	1.300
Β. Βουλγαρία	
Αγγλία	48.000
Φιλανδία	330.000
Ιρλανδία	2.300
Ιταλία (συμπερ. Σαρδηνία)	4.000
Αλβανία	58.000
Κροατία	200
Πορτογαλία	40.000
Ρουμανία, συμπερ. Βεσσαραβίας	3.000
Σουηδία	342.000
Ελβετία	8.000
Σερβία	1 8.000
Σλοβακία	10.000
Ισπανία	88.000
Τουρκία (ευρωπαϊκό τμήμα)	6.000
Ουγγαρία	55.500
	742.800
ΕΣΣΔ	5.000.000
Ουκρανία 2.994.684	
Λευκορωσία χωρίς το Bialystok 446.484	
Συνολικά: Πάνω από	11.000.000

Ενθαρρύνονται οι μαθητές και οι μαθήτριες να διατυπώσουν απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα:

- Γιατί η ναζιστική ιδεολογία στοχοποιεί τους Εβραίους;
- Πώς προπαγανδίζει τον αντισημιτισμό;
- Πώς τον συστηματοποιεί;
- Στο απόσπασμα πρωτοκόλλου από τη Διάσκεψη Βάνζεε εμφανίζεται κατάλογος χωρών και εβραϊκού πληθυσμού ανά χώρα. Ανάμεσα στις χώρες και η Ελλάδα.

  Τι συμπεραίνετε για το ναζιστικό σχέδιο;

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Ο διωγμός των Εβραίων της Ελλάδας

- Ανάγνωση στην ολομέλεια ενδεικτικών μαρτυριών Ελλήνων Εβραίων που έζησαν τον διωγμό και επέζησαν από τον εγκλεισμό τους στα στρατόπεδα.
- Παρουσίαση στοιχείων για το διωγμό κάθε κοινότητας

Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα είναι σε θέση:

- ***να συνδέσουν τα μνημεία που είδαν σε εικόνες με το ιστορικό γεγονός του διωγμού σε ελληνικό έδαφος.***
- ***να κατανοήσουν ότι τα μνημεία συνιστούν τοπόσημα μέσω των οποίων το παρελθόν εγγράφεται στο παρόν και η ιστορική μνήμη συγκροτείται και αναδεικνύεται στο δημόσιο χώρο***

Λίζα Πίνχας, Θεσσαλονίκη, ήταν 27 χρόνων.

«Στις 15 Μαρτίου 1943,στις 11 το πρωί, ξεκίνησε η πρώτη αποστολή, που μάζεψε μονομιάς όλους εκείνους τους δυστυχείς. Ύστερα από αυτό, η συνοικία μετατράπηκε σε προσωρινό στρατόπεδο συγκέντρωσης απ΄όπου περνούσαν τα μελλοντικά θύματα, πριν μεταφερθούν στα στρατόπεδα θανάτου[…].

Ήρθε και η σειρά μας. Να πώς έγιναν όλα: νιώθαμε τον κίνδυνο να πλησιάζει και καταστρώναμε σχέδια απόδρασης, όταν την αυγή της 31ης Μαρτίου ξυπνήσαμε απότομα από επαναλαμβανόμενα σφυρίγματα. Καταλάβαμε ότι ήταν πια πολύ αργά. Ήμασταν παγιδευμένοι.[…].

Έπρεπε να βιαστούμε να μπούμε σε σειρές[…].

Αφού περπατήσαμε για περίπου τρία τέταρτα της ώρας, φτάσαμε στο στρατόπεδο Βαρώνου Χίρς.[…]Στις 7 Απριλίου 1943,στις 2 το πρωί, οι Γερμανοί είχαν εισβάλει στο στρατόπεδο.. Νωρίς το πρωί μας οδήγησαν στο σταθμό και μας έβαλαν με τη βία και με κλωτσιές να επιβιβαστούμε σε βαγόνια για άλογα».

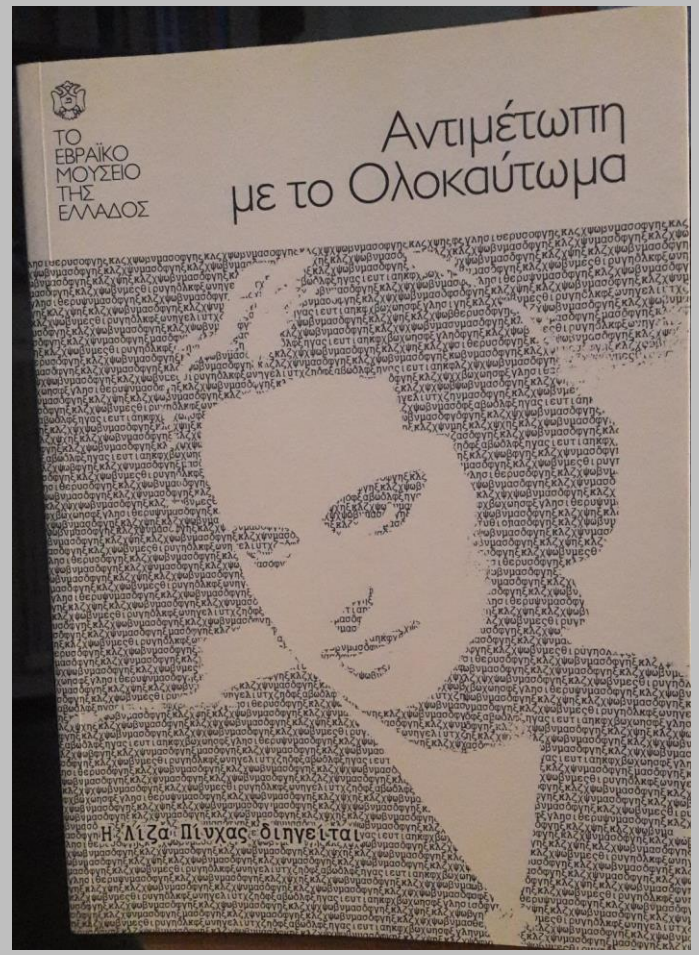

Ισαάκ Μιζάν, Άρτα, ήταν 16 χρόνων:

«Οι Γερμανοί συνέλαβαν τους γονείς μου και τις τέσσερις αδελφές μου, αλλά και τον αδελφό μου που κρυβόταν στην Αθήνα. Από αυτούς επιζήσαμε εγώ και η μία μου αδελφή. Μας μετέφεραν με αυτοκίνητα στο Αγρίνιο, από εκεί στην Πάτρα και από την Πάτρα στην Αθήνα. Μείναμε στο Ρουφ κάμποσες μέρες και τον Απρίλιο του 1944 φύγαμε με τρένο για το Άουσβιτς, χωρίς να ξέρουμε που πάμε. Σε κάθε βαγόνι είχαν στοιβάξει 60-70 άτομα. Μας μετέφεραν σαν τα ζώα»

Μπέρρυ Ναχμίας, Καστοριά, ήταν 21 χρόνων:

«Την επομένη(24 Μαρτίου 1944),λοιπόν, οι Γερμανοί, χωρίς να χάσουν άλλον χρόνον μας πετούσαν φύρδην μίγδην μέσα σ΄αυτά τα φορτηγά με κλωτσιές, μ’ άγριες φωνές και ξυλοδαρμούς. Κι έκανε κρύο…κι έπεφτε χιόνι![…]

Καταβεβλημένοι απ’ την πείνα και την κούραση, φθάσαμε σ΄ένα προάστιο της Θεσσαλονίκης.[…].

Το ηθικό μου ήταν πολύ πεσμένο όταν ανακοίνωσαν ξαφνικά πως φεύγαμε από τη Θεσσαλονίκη κι εγκαταλείπαμε τελειωτικά την Ελλάδα. Ήταν πρώτη Απριλίου 1944».

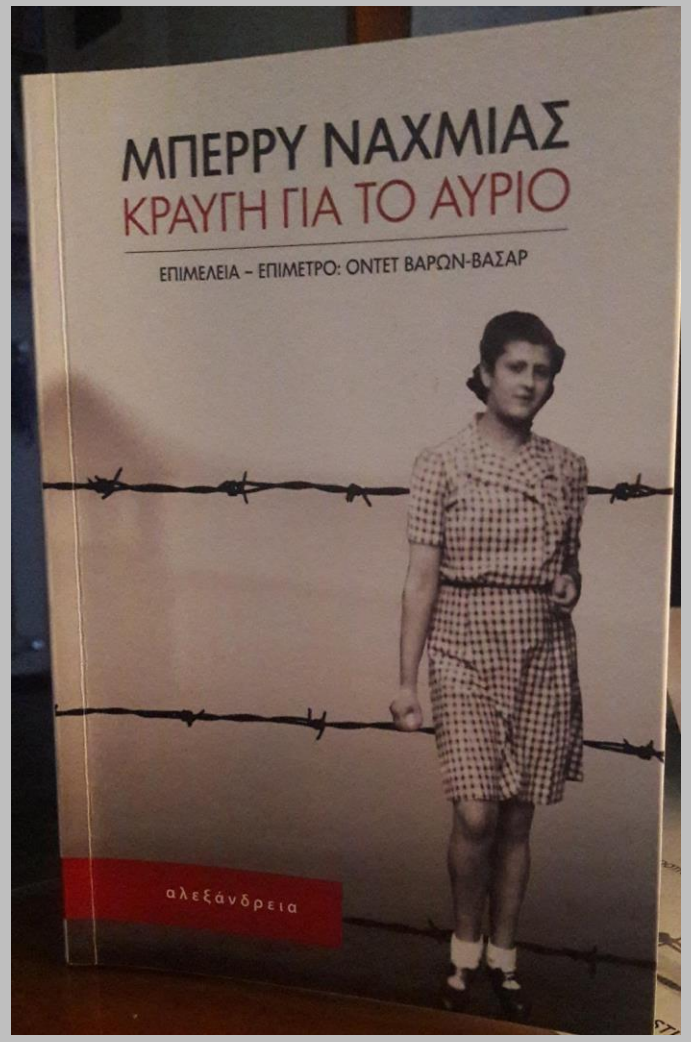

Μαρσέλ Νατζαρή, από Θεσσαλονίκη,26χρόνων, συνελήφθη ως αντιστασιακός στην Αθήνα, κρατήθηκε στο Χαϊδάρι και οδηγήθηκε ως Εβραίος στο Άουσβιτς:

«Κατά τα τέλη Μαρτίου τα λουτρά του στρατοπέδου γέμισαν από ομοθρήσκους, τους οποίους είχαν μαζέψει οι Γερμανοί από τη Συναγωγήν. Τότες καταλάβαμε που η ώρα είχε πια σημάνει δια μας. Επρόκειτο να μας στείλουν σε στρατόπεδα του εξωτερικού.

Και πράγματι, τις 2 Απριλίου 1944 μας φορτώσανε δια τον σταθμόν του Ρουφ, δια μίαν άγνωστον διεύθυνσιν»

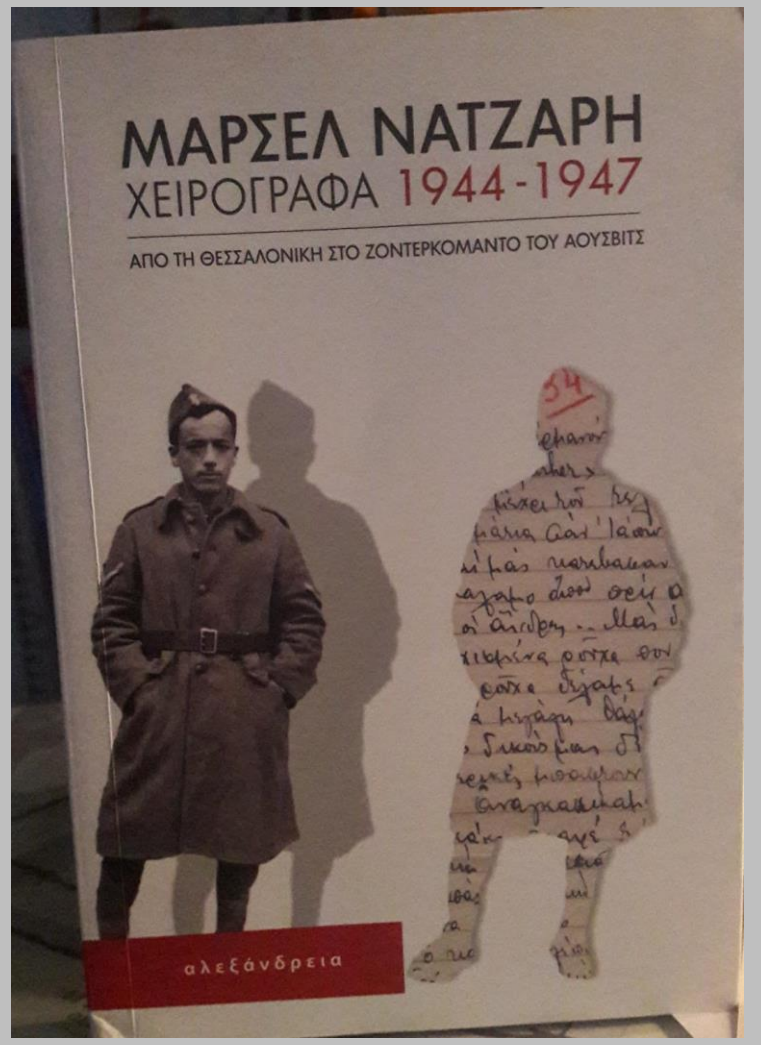

Κοινότητες σε διωγμό, συλλήψεις και αποστολές στα στρατόπεδα

- **3-4 ΜΑΡΤΙΟΥ 1943 :** Εβραίοι της Θράκης και της Ανατολικής Μακεδονίας.
- **15 ΜΑΡΤΙΟΥ -2 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1943:** με 19 αποστολές ,Εβραίοι από τη Θεσσαλονίκη
- **23-24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1944:** Εβραίοι από Φλώρινα, Καστοριά, Ιωάννινα, Πρέβεζα, Άρτα, Λάρισα, Βόλο, Τρίκαλα, Πάτρα, Αγρίνιο
- **9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1944:** Εβραίοι από Χαλκίδα και Αθήνα
- **9-4 ΙΟΥΝΙΟΥ 1944 :** Εβραίοι από Κέρκυρα
- **9 ΙΟΥΝΙΟΥ 1944:** Εβραίοι από Χανιά, πνίγονται, όταν βουλιάζει το πλοίο κτυπημένο από νάρκη
- **23 ΙΟΥΛΙΟΥ 1944:** Εβραίοι από Ρόδο και Κω

83% του πληθυσμού που ζούσε στην Ελλάδα πριν τον πόλεμο χάθηκε στα στρατόπεδα συγκέντρωσης και εξόντωσης, κυρίως **Άουσβιτς -Μπίρκεναου, Τρεμπλίνκα και Μπέργκεν Μπέλσεν**

ΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΒΕΒΗΛΩΜΕΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

- Προβάλλονται εικόνες των ίδιων μνημείων, μετά από τη βεβήλωσή τους.
- Οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να καταγράψουν τον τρόπο με τον οποίο έγινε η βεβήλωση, να παρατηρήσουν τη συχνότητα, να συζητήσουν γιατί η πράξη αυτή συνιστά βεβήλωση.

Να είναι σε θέση:

-να αντιληφθούν ότι κάθε φθορά ή καταστροφή συνιστά προσβολή της μνήμης και προσπάθεια να διαγραφτεί ή να αλλοιωθεί το ιστορικό γεγονός.

Θεσσαλονίκη, πολλές φορές

16/10/2020

Καβάλα, 23/6/2015

Καβάλα,30/3/2017

Λάρισα, 4/12/2020

Αθήνα, 30/10/2014

Καστοριά, 26/12/2018

Ρόδος,29/10/2012

Συζήτηση στην ολομέλεια

- Αξιοποιώντας τις γνώσεις τους, οι μαθητές και οι μαθήτριες ενθαρρύνονται να διατυπώσουν τις απόψεις τους:

- Με ποιους τρόπους έχουν βεβηλωθεί τα μνημεία;
- Ποια σύμβολα είναι(νεο)ναζιστικά;
- Γιατί η χρήση τέτοιων συμβόλων δεν είναι τυχαία;
- Μπορεί να θεωρηθεί η βεβήλωση πράξη αντισημιτισμού και γιατί;

-Είναι η Ημέρα μνήμης μια Ημέρα ευθύνης;

- «Το ναζιστικό μίσος στερείται λογικής[…].Εάν είναι αδύνατο να καταλάβουμε, είναι απαραίτητο να ξέρουμε, γιατί αυτό που συνέβη μπορεί να ξανασυμβεί, οι συνειδήσεις μπορεί ξανά να δελεασθούν…»
- «..και η γνώση αυτών που συνέβησαν στην καρδιά της Ευρώπης, αρκετά πρόσφατα, μπορούν να νουθετήσουν και να βοηθήσουν»

(Primo Levi, Εάν αυτό είναι ο άνθρωπος)

- Δραστηριότητες για ατομική ή συλλογική αναζήτηση υλικού, ώστε η Ημέρα Μνήμης να δώσει την αφορμή να γνωρίσουν περισσότερα για τους Έλληνες Εβραίους στο Ολοκαύτωμα:

- να αναζητήσουν μαρτυρίες από την εμπειρία του εγκλεισμού Ελλήνων Εβραίων στα στρατόπεδα στην ιστοσελίδα http://www.occupation-memories.org
- να παρακολουθήσουν την ταινία, Ας είναι η μνήμη σου αγάπη, η ιστορία του Οβαδία Μπαρούχ, Εβραίου της Θεσσαλονίκης που επέζησε από το Άουσβιτς

https://www.youtube.com/watch?v=H8tf7ufI1rQ&feature=youtu.be

- **Για το Άουσβιτς, ως εμβληματικό στρατόπεδο της εξόντωσης:**

- να επισκεφθούν την ιστοσελίδα του Μνημείου- Μουσείου Άουσβιτς
- http://auschwitz.org/en/more/greek/

- **Για την ιστορική παρουσία των Εβραίων στην Ελλάδα να περιηγηθούν ψηφιακά στην εφαρμογή του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδας: Οι Εβραίοι της Ελλάδας**

https://www.jewishmuseum.gr/